

Temat: Polskie górnictwo – olbrzym czy karzelek, czyli o problemach naszych kopalń.

Autor: Krystyna Brząkalik

Skrócony opis lekcji:

Uczniowie poznają historię restrukturyzacji polskiego górnictwa po 1989 roku. Określają przyczyny aktualnych problemów branży. Biorą udział w debacie na temat kondycji polskiego górnictwa. Odgrywają role różnych stron, zaangażowanych w reformowanie spółek węglowych – przedstawiciele zarządów, ministerstwa skarbu, związków zawodowych, ekonomistów. Próbuje wskazać rozwiązania, niezbędne dla ratowania kopalń przed bankructwem.

Poziom: szkoła ponadgimnazjalna

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół ponadgimnazjalnych

Podstawy przedsiębiorczości

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

4. Państwo, gospodarka.

Uczeń:

3) przedstawia przyczyny i narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę;

10) wyszukuje informacje o aktualnych tendencjach i zmianach w gospodarce świata i Polski;

5. Przedsiębiorstwo.

Uczeń:

1) charakteryzuje otoczenie, w którym działa przedsiębiorstwo;

2) omawia cele działania przedsiębiorstwa oraz sposoby ich realizacji;

10) charakteryzuje czynniki wpływające na sukces i niepowodzenie przedsiębiorstwa.

Cele zajęć:

Uczeń powinien:

- poznać podstawowe zagadnienia, dotyczące restrukturyzacji polskiego górnictwa po 1989 roku
- poznać aktualną strukturę własnościową górnictwa
- analizować dane statystyczne dotyczące wyników finansowych spółek oraz cen węgla
- wymienić przyczyny i możliwe konsekwencje złej kondycji finansowej spółek węglowych
- odgrywać role różnych podmiotów, zaangażowanych w rozwiązanie problemów górnictwa
- określić przykładowe rozwiązania obecnych problemów polskiego górnictwa oraz rozważyć możliwe negatywne i pozytywne skutki reform

Pojęcia kluczowe:

Efektywność ekonomiczna - maksymalizacja produkcji wynikająca z właściwej alokacji zasobów, przy danych ograniczeniach podaży (kosztów ponoszonych przez producentów) i popytu (preferencji konsumentów). Osiągnięcie danych wyników możliwie najmniejszym kosztem lub osiągnięcie możliwie dużego produktu z danej ilości materiałów. Mierzona porównaniem (relacją) wartości uzyskanych efektów do nakładu czynników użytych do ich uzyskania.

Rentowność przedsiębiorstwa - inaczej dochodowość, zdolność przedsiębiorstwa do wytworzenia zysku. Wartość wyznaczana przez wielkość przychodów uzyskanych dzięki nakładom poniesionym na dane przedsięwzięcie w wyznaczonym okresie, najczęściej roku. Rentowność określana jest wskaźnikiem procentowym do poniesionych nakładów.

Restrukturyzacja - zmiana w organizacji przedsiębiorstwa, grupy przedsiębiorstw, czy całej gospodarki, inaczej zmiana struktury, przebudowa, której celem jest efektywna realizacja postawionych celów. Może dotyczyć własności, struktury organizacyjnej, zatrudnienia, produkcji, technologii, zaopatrzenia i zbytu itd.

Koszty produkcji – wydatki pieniężne, ponoszone przez przedsiębiorstwo w związku z prowadzeniem działalności. Na koszty produkcji składają się koszty stałe (wynagrodzenia pracowników nie zaangażowanych bezpośrednio w produkcję, koszty użytkowania ziemi i kapitału itp.) oraz koszty zmienne (np. płace pracowników produkcji, koszty surowców, materiałów, energii, wody itd.)

Koszty pracy - łączne obciążenia ponoszone przez pracodawcę w związku z zatrudnianiem pracowników. Obejmują wynagrodzenie brutto pracownika (przed opodatkowaniem) oraz dodatkowe obciążenia pozapłacowe, które musi odprowadzać pracodawca (np. część składek na ubezpieczenie rentowe i emerytalne).

Zadanie nr 1: Analiza komiksu „Olbrzym czy karzełek?”

Rozdaj uczniom komiks Macieja Trzepałka „Olbrzym czy karzełek?”, który zdobył I miejsce w kategorii długiej w VI edycji konkursu FOR.

Poproś o zapoznanie się z materiałem, w tym ze słownictwem gwarowym, użytym przez twórcę w dialogach. Następnie zapytaj:

- Kim są bohaterowie komiksu? Gdzie toczy się akcja?
- Do jakich legendarnych, a do jakich realistycznych motywów nawiązuje twórca komiksu?
- Jakie pojęcia ekonomiczne zostały użyte w dialogach bohaterów? Wyjaśnijcie pojęcia.
- Jakie aktualne problemy gospodarcze zostały zaprezentowane w utworze?
- W jaki sposób autor komiksu proponuje rozwiązać problemy polskiego górnictwa?

- Jak można interpretować tytuł komiksu? Kogo lub co autor nazywa „olbrzymem” i „karzełkiem”? Do jakich faktów/zjawisk ekonomicznych odnosi się tytuł? Dlaczego został opatrzony znakiem zapytania - co budzi wątpliwości twórcy?

Wysłuchaj odpowiedzi uczniów. Sprawdź, czy zauważyli, że twórca inspirował się motywami śląskiej legendy o Skarbniku - opiekuńczym i sprawiedliwym duchu kopalni, który często pomagał górnikom i ratował ich w trudnej sytuacji lub surowo karał za przewinienia tych, którzy mieli coś na sumieniu.

Posługując się słownikiem, zamieszczonym w scenariuszu, wspólnie z uczniami ustal znaczenie pojęć i terminów: rentowność, koszty produkcji (wydobycia), prywatyzacja, efektywność ekonomiczna, zysk. Powiedz, że polskie kopalnie kontrolowane przez państwo nie są obecnie rentowne, a wysokie koszty produkcji, nadmierne zatrudnienie, brak reform oraz niskie ceny węgla na rynkach światowych nie pozwalają na osiągnięcie zysków.

Poproś ochotników o zaprezentowanie własnych interpretacji tytułu komiksu. Czy polskie górnictwo to olbrzym, czy karzełek? Pozwól ochotnikom wyrazić i uzasadnić własne opinie.

Zadanie nr 2: „Jak zmieniało się polskie górnictwo po 1989 roku”

Podziel klasę na zespoły. Każdemu z nich rozdaj kopię poniższego tekstu oraz przydziel jedno z zadań:

Grupa nr 1 – Dlaczego rozpoczęto restrukturyzację górnictwa po 1989 roku?

Grupa nr 2 – Jakie zmiany własnościowe wprowadzano w kopalniach po 1989 roku?

Grupa nr 3 – Na czym polegały reformy górnictwa?

Grupa nr 4 – Jakiej pomocy państwo udzielało i nadal udziela górnictwu?

Grupa nr 5 – Jak zmieniało się zatrudnienie, wydajność pracy i wyniki finansowe w górnictwie po 1989 roku?

Przed wykonaniem zadania ponownie sprawdź, czy uczniowie rozumieją pojęcia: restrukturyzacja, efektywność, rentowność. Potem zostaw grupom ok. 10 - 15 minut na przeczytanie tekstu i wspólne omówienie przydzielonego problemu. Następnie poproś kolejno

reprezentantów o krótkie przedstawienie zagadnienia, nad którym grupa pracowała. Podsumuj odpowiedzi na pytania, zwracając uwagę na wysoką pomoc publiczną dla sektora, której koszty od lat ponoszą wszyscy podatnicy. Podkreśl efekty reformy górnictwa w latach 1998 – 2002. Zaznacz, że przez kolejnych kilkanaście lat górnictwo, korzystając z koniunktury rynkowej oraz wysokich cen węgla, uzyskiwało dodatnie wyniki finansowe. Sytuacja zmieniła się dwa lata temu, gdy cena węgla na rynkach światowych znacząco spadła, zmniejszył się również popyt na ten surowiec.

Tekst dla wszystkich grup pt. „Restrukturyzacja polskiego górnictwa po 1989 roku”.

Polskie górnictwo w 1989 roku, kiedy to rozpoczęto transformację gospodarczą, było nieefektywne. Koszty wydobywania węgla znacznie przekraczały ceny zbytu (koszt wydobywania tony węgla: 1,38 mln ówczesnych zł – cena tony węgla: 3,3 mln zł). Zapotrzebowanie na węgiel (100 mln ton) było niższe od mocy produkcyjnych kopalń (180 mln ton).

Niezbędna była restrukturyzacja branży. Podjęto m.in. następujące działania:

- 1990 – 1992 - usamodzielnienie kopalń, likwidacja centralnego systemu zarządzania
- 1993 – 1995 – konsolidacja własnościowa (ograniczenie rynku do 10 podmiotów - sześć spółek węglowych, trzy samodzielne kopalnie oraz Katowicki Holding Węglowy).
- 1996 – 1997 – rozpoczęcie restrukturyzacji górnictwa, zmniejszenie mocy produkcyjnych branży.
- 1998 – 2002 – realizacja rządowego programu: zmniejszenie zatrudnienia o 102,6 tys. osób (program dobrowolnych odejść za świadczenia socjalne), likwidacja 23 nierentownych kopalń, utworzenie Kompanii Węglowej (z kopalń pięciu spółek węglowych).
- 2003 – 2006 – zmniejszenie zadłużenia górnictwa poprzez ustawowe umorzenie zobowiązań publiczno – prawnych (m. in. podatków, składek ubezpieczeniowych, zdrowotnych) w wysokości 18, 1 mld zł oraz spłatę na raty zobowiązań w wysokości 2,6 mld zł.
- Rezultaty reform – likwidacja przerostu zatrudnienia i nierentownych kopalń, poprawa wyniku finansowego (ze straty - 22, 61 zł do zysku ze sprzedaży tony węgla 7,04 zł w

2001 roku). Dodatni wynik sprzedaży węgla w latach 2000 – 2012, zwiększenie wydajności górnictwa, dostosowanie wielkości produkcji i sprzedaży do potrzeb rynku (zmniejszenie produkcji z 144,9 mln ton w 1990 roku do 100 mln ton w 2000 roku). Stopa bezrobocia w latach 2000 - 2002 była nieznacznie wyższa od średniej krajowej, a więc redukcja zatrudnienia nie spowodowała zapaści na lokalnym rynku pracy, a siła robocza przeszła do innych sektorów.

- Prywatyzacja spółek – wejście na warszawską giełdę Jastrzębskiej Spółki Węglowej (2001), kopalni w Bogdanie (wejście na giełdę w 2009 roku, pełna prywatyzacja 2010), pojawienie się inwestorów zagranicznych (kopalnia Silesia). Pozostanie Kompanii Węglowej oraz Katowickiego Holdingu Węglowego w rękach Skarbu Państwa.
- Od 2006 roku stopniowe zahamowanie przemian w górnictwie, ponowne pogorszenie efektywności wydobywania (z 793 t/pracownika w 2006 do obecnych 693 t/pracownika), pogorszenie wyników finansowych. Kompania Węglowa zmuszona była opierać się na pomocy publicznej (w latach 2003-2011 uzyskała 6,23 miliardów złotych w ramach pomocy publicznej).
- Łączne wsparcie dla górnictwa węglowego w latach 1990 - 2012 wynosi około 136 mld zł (w latach 2006 – 2012 2,7 mld zł). Sektor nadal jest dotowany. Największe wsparcie - ze strony ZUS (umorzenie składek na ubezpieczenie społeczne lub odroczenie terminów płatności przy równoczesnym objęciu górników przywilejami emerytalnymi).
- Roczne przychody górnictwa w Polsce wynoszą około 22 mld złotych, a średnioroczna pomoc publiczna w latach 2002 – 2010 wyniosła 2,7 mld złotych, czyli około 10% przychodów górnictwa.

Źródło: Hubert Guzera „Problemy Kompanii Węglowej przykładem społecznych kosztów odkładania reform”, Analiza FOR nr 14/2014, listopad 2014

<http://www.for.org.pl/pl/a/3284,Analiza-FOR-142014-Problemy-Kompanii-Weglowej-przykladem-spoecznych-kosztow-odkladania-reform>

Zadanie nr 3: Dane statystyczne „Polskie kopalnie i ich wyniki finansowe w 2014 roku”

Poleć uczniom, by zapoznali się z aktualnymi informacjami o strukturze własnościowej górnictwa węgla kamiennego oraz danymi statystycznymi dotyczącymi polskiego górnictwa.

Uczniowie mogą pracować w kilkusobowych zespołach. Rozdaj materiały zespołom, poleć, by zapoznali się z danymi i odpowiedzieli na pytania:

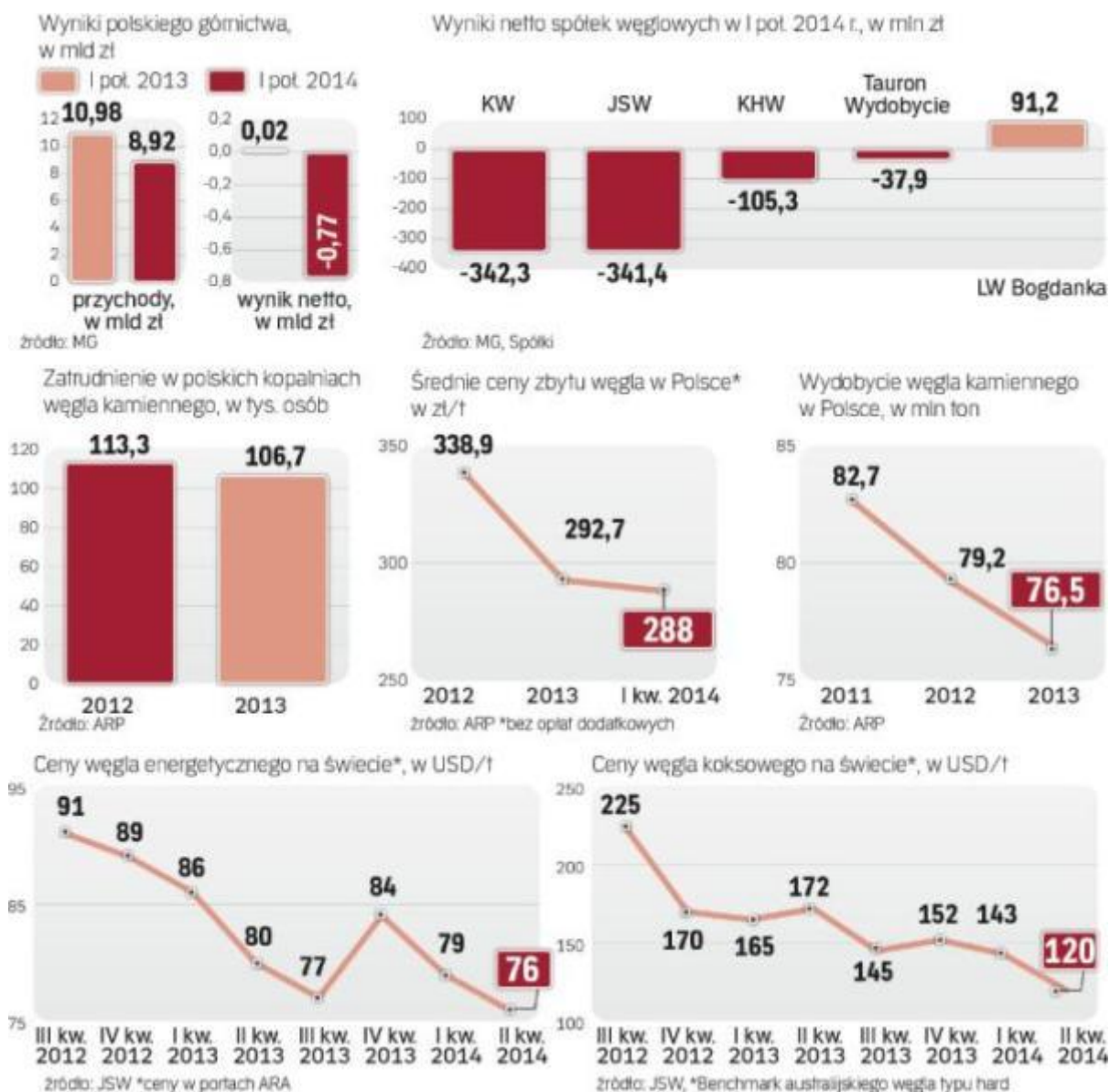
- Jaki typ własności dominuje w polskim górnictwie węglowym?
- Jakie wyniki finansowe mają w 2014 roku polskie kopalnie? Które z nich mają najlepsze, a które najgorsze wyniki?
- Jak zmieniało się wydobywanie i ceny węgla w ostatnich latach?

Po omówieniu odpowiedzi na pytania poleć uczniom, by w małych zespołach na podstawie danych i dotychczas uzyskanych informacji spróbowali w ogólny sposób określić przyczyny kryzysu polskiego górnictwa. Poproś, by posługiwali się ogólnymi twierdzeniami (np. niska wydajność, spadek cen na rynkach światowych, wysokie zatrudnienie itd.). Zapisujcie przyczyny na tablicy.

Struktura własnościowa polskiego górnictwa węgla kamiennego w 2014 roku

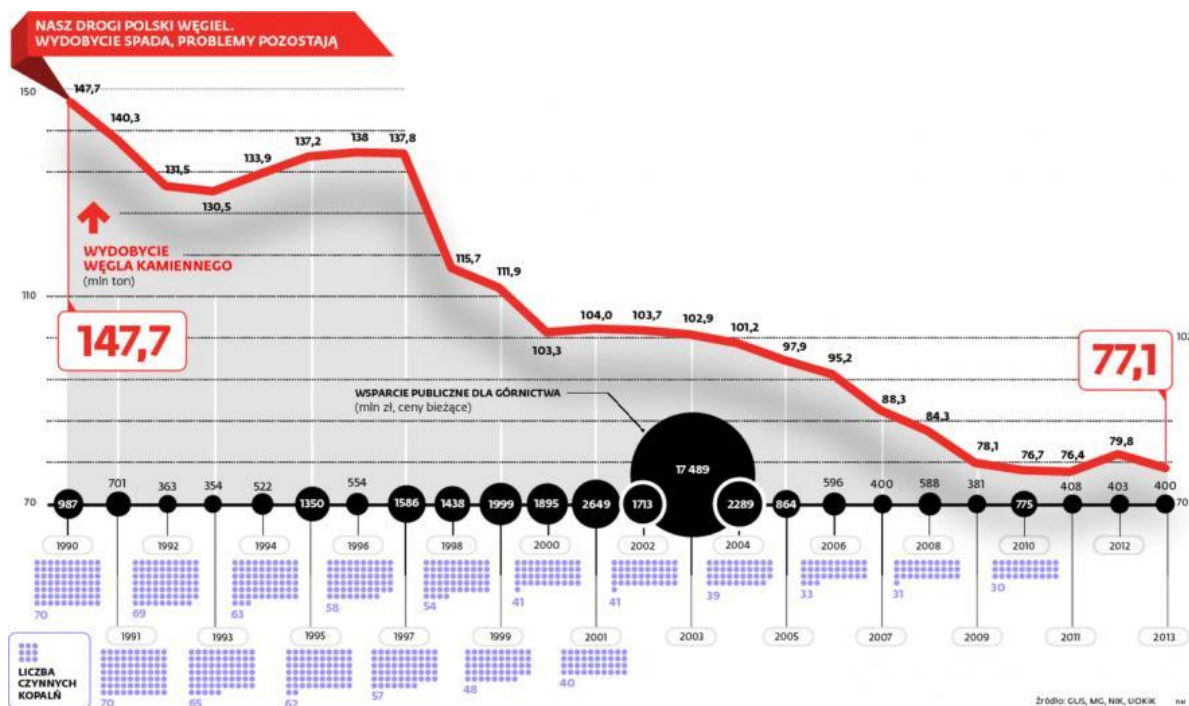
Nazwa podmiotu	Właściciel	Liczba kopalń
Kompania Węglowa	Skarb Państwa (100% udziałów)	15
Katowicka Grupa Kapitałowa	Skarb Państwa (100% udziałów)	Katowicki Holding Węglowy: 4 + Kopalnia Kazimierz Juliusz 1
Jastrzębska Spółka Węglowa	Skarb Państwa – największy akcjonariusz (spółka notowana na GPW)	5
Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A.	Prywatny (spółka notowana na GPW)	1
Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia	Prywatny - współwłasność czeskiej grupy Energetický a Průmyslový Holding oraz pracowników PG Silesia	1
Siltech Sp. z o.o.	Prywatny	1

Wyniki polskiego górnictwa – dane statystyczne

Źródło: <http://www.ekonomia.rp.pl/galeria/706193,2,1139104.html>

Źródło: <http://serwisy.gazetaprawna.pl/energetyka/galerie/825684,duze-zdjecie,1,jestesmy-skazani-na-wegiel-ale-nie-na-doplaty-trzeba-ograniczyc-przywileje-dla-gornikow.htm>

Zadanie nr 4: Debata „Kryzys w polskim górnictwie”

Powiedz uczniom, że będą brali udział w debacie o problemach polskiego górnictwa. Poproś pięciu ochotników, którzy odegrają role przedstawicieli Ministerstwa Gospodarki, zarządu wybranej spółki górniczej, dwóch ekspertów, związków zawodowych. Możesz zaproponować, by za odegranie każdej roli były odpowiedzialne np. dwie osoby. Wybierzcie również moderatora debaty – osobę, która będzie kierowała dyskusją i przydzielała głos poszczególnym uczestnikom. Następnie uczniowie odgrywający role powinni wybrać spośród pozostałych uczniów własne zespoły, które pomogą im przygotować się do debaty. Rozdaj teksty ról i powiedz, że uczniowie mogą je dodatkowo uzupełnić, posługując się materiałami

i danymi statystycznymi, z którym zapoznali się wcześniej. Zostaw uczniom ok. 20 minut, by przygotowali się do debaty, a następnie ogłoś jej rozpoczęcie. Podsumowując przebieg zapytaj:

- Co doprowadziło do krytycznej sytuacji w polskim górnictwie?
- Jak poszczególne władze państwowe próbowały naprawić sytuację spółek węglowych?
- Jakie są recepty na ratowanie spółek węglowych przed bankructwem?

Zapiszcie wnioski z debaty na tablicy lub flip - charcie.

Role dla uczestników debaty

Przedstawiciel Ministerstwa Gospodarki

Sektor górnictwa węgla kamiennego w Polsce jest w stanie kryzysu, a przyczyną problemów spółek węglowych jest wiele, w tym spadek cen na rynkach światowych i spadek popytu na polski drogi węgiel. W pierwszym półroczu 2014 roku strata finansowa polskiego górnictwa węgla kamiennego wyniosła 772,3 mln zł netto. Od stycznia do czerwca br. branża na samej sprzedaży węgla straciła 1,05 mld zł (w tym okresie w 2013 r. notowano zysk w wysokości 64 mln zł). W I półroczu 2014 roku polskie kopalnie wydobyły 34 mln ton węgla kamiennego, czyli o 2,8 mln ton mniej niż w pierwszym półroczu poprzedniego roku. Pod koniec czerwca na zwałach kopalń było 8,3 mln ton niesprzedanego węgla. W pierwszym półroczu zatrudnienie w sektorze zmniejszyło się o blisko 3 tys. osób - do 104 tys. pracowników, z czego prawie 80 tys. stanowią zatrudnieni pracujący pod ziemią. W najtrudniejszej sytuacji jest Kompania Węglowa. Zatrudnia ona 54 tys. pracowników i ma 342 mln zł strat. KW znajduje się na granicy upadłości. Nie jest w stanie sprzedać bieżącej produkcji ani nagromadzonych zapasów. Odbiorcom bardziej opłaca się importować węgiel z rynków światowych. Inne kopalnie były w stanie osiągnąć jeszcze w bieżącym roku zysk ze sprzedaży (Bogdanka).

Kopalnie nie wytrzymują konkurencji z tańszym węglem z importu. W 2013 roku Polska importowała ok. 10,8 mln ton węgla, sprzedała 76 mln ton, a zapasy wynosiły 6,4 mln ton. Węgiel importujemy głównie z Rosji (60%), Czech (19%) i USA (5%). To nie import

powoduje jednak załamanie sprzedaży polskiego węgla. Węgiel z Rosji to 8% zużycia krajowego, a odbiorcy znajdują się w północnych regionach, gdzie transport ze Śląska jest nieopłacalny (koszt przewozu węgla na północ powiększa cenę węgla o 30%). Śląski węgiel jest za to eksportowany do Niemiec i Czech (ok. 5 mln ton). Import nie stanowi zagrożenia, lecz jest szansą na tańszą energię dla odbiorców.

Łączne wsparcie dla górnictwa węglowego w latach 1990 - 2012 wynosiło około 136 mld zł (w latach 2006 – 2012 2,7 mld zł). Sektor nadal jest dotowany przez państwo. Największe wsparcie otrzymał ze strony ZUS. W lipcu 2014 prezydent podpisał nowelizację ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015, która zakłada, że Kompania Węglowa przez półtora roku nie będzie musiała spłacać zaległych zobowiązań wobec ZUS. Zaległe zobowiązania KW wobec ZUS wynoszą 280,6 mln zł.

Zarząd Kompanii Węglowej

Nasza spółka znajduje się na skraju upadłości. Zatrudniamy 54 tys. pracowników, po I półroczu 2014 roku mamy ponad 342 mln zł strat. Na zwałach zalega ponad 5 mln ton niesprzedanego węgla. Brak rentowności większości kopalń, wchodzących w skład KW – spośród piętnastu kopalń tylko trzy są rentowne („Piaś”, „Ziemowit”, „Bielszowice”). Pozostałe kopalnie mają zbyt wysokie koszty produkcji, by przynosić dochód ze sprzedaży węgla. Przyczyny to niskie wydobywanie, niski przychód na jednego pracownika, co wskazuje na nadmierne zatrudnienie lub nieefektywne wykorzystanie zasobów. W KW wydobywanie na jednego pracownika jest niższe niż w Bogdanie czy kopalniach czeskiej New World Resources. Dodatkowo, w latach 2005 – 2013 wydajność pracy w KW obniża się – wydobywanie na pracownika spadło o 12% mimo postępu technologicznego. Na świecie wydajność jest wyższa (RPA 3 tys. t/pracownika, Wielka Brytania – 1278 t), a konkurencja na rynku jest bardzo silna, szczególnie z RPA, Australii, Rosji, gdzie wydobywa się węgiel metodą odkrywkową. W KW niższy niż u konkurencji jest również przychód na jednego pracownika (przykładowo - różnica o 200 tys. zł między KW i Bogdanką).

Spółka nie jest obecnie w stanie spłacać swoich zobowiązań, w tym wobec ZUS, brak też środków na bieżące wynagrodzenia pracowników. Chcielibyśmy utrzymać dotychczasowe miejsca pracy, ale w tym celu musimy wszyscy trzeba zaakceptować trudne decyzje.

Konieczna jest restrukturyzacja spółki - zakończenie wydobywania w nierentownych kopalniach, a zwiększenie wydobywania w kopalniach o dobrych wynikach. Zamykanie kopalń nierentownych i racjonalizacja zatrudnienia jest może okazać się niezbędna – dotychczas była odkładana w czasie z powodów politycznych, społecznych, sprzeciwu związków zawodowych. Planujemy sprzedaż Węglukowski czterech kopalń „Bobrek”, Chwałowice”, „Piekary”, „Jankowice”. Uzyskane w ten sposób pieniądze pozwoliłyby m.in. sfinansować plan dobrowolnych odejść górników. Oprócz tego musimy odebrać emerytom cały deputat węglowy, zawiesić wypłatę 14. pensji wszystkim pracownikom, urynkwować systemy płac oraz nie przedłużać koncesji dla kopalni „Sośnica-Makoszowy”, która skończy wydobywanie w 2020 roku.

Przedstawiciele górniczych związków zawodowych

Słuchaliśmy propozycji zarządu spółki oraz ekonomistów z niedowierzaniem. Nigdy się na to nie zgodzimy. I mamy nadzieję, że władze państwowe i ministerstwo są tego świadome. Uważamy, że plan naprawczy Kompanii Węglowej ogranicza się wyłącznie do cięcia wydatków. Sądziłyśmy, że plan będzie przede wszystkim obejmował propozycje zwiększenia dochodów spółki. Widzimy jednak, że koncentruje się na ograniczaniu wynagrodzeń i odbieraniu deputatu. Jeśli zarząd będzie się upierał przy tych pomysłach, wybuchnie czwarte powstanie śląskie i wyjdziemy na ulice. Nie zgadzamy się na odebranie emerytom deputatu węglowego oraz krytycznie odnosimy się do zawieszenia górnikom wypłaty 14. pensji. Przede wszystkim nie zgadzamy się na zwolnienia pracowników polskich kopalń, nie tylko KW. To reformy, których efektem będzie wysokie bezrobocie na Śląsku, bankructwo wielu firm, działających w otoczeniu górnictwa. Górników z kopalń, które osiągają słabsze wyniki i mogą być zamykane, należy przenosić do kopalń, które będą nadal funkcjonowały. Rząd powinien zapewnić osłony socjalne dla osób odchodzących dobrowolnie z górnictwa.

Ekspert – ekonomista, były minister gospodarki

Sprzedaż czterech kopalń, wchodzących dotychczas w skład Kompanii Węglowej jest bardzo dobrym pomysłem. To działanie umożliwi pozyskanie środków na działalność i inwestycje. Krytycznie oceniam, że kupcem miałyby być państwowa spółka Węglokoks. To przekładanie pieniędzy z jednej kieszeni do drugiej. Przypominam, że w lipcu 2014 roku KW sprzedała Jastrzębskiej Spółce Węglowej (to także państwowa spółka) kopalnię Knurów-Szczygłowice. I po tej transakcji od razu spadł kurs akcji JSW. Uważam, że Kompania przy sprzedaży kopalń powinna szukać prywatnego inwestora i wejść z nim w spółkę. Krytycznie odnosimy się do planów odebrania emerytom deputatu węglowego oraz zawieszenia wypłaty 14. pensji. To wygeneruje niewielkie oszczędności, które nie będą miały wielkiego wpływu na sytuację finansową Kompanii. Ich wprowadzenie spowoduje za to niepokoje społeczne, a Kompania będzie miała przeciwko sobie byłych i obecnych pracowników. Nie można powiedzieć, że nie będziemy likwidować kopalń, bo o tym powinny decydować wyłącznie ekonomia i geologia. Związkowcy nie mogą lekceważyć rzeczywistej sytuacji i praw ekonomii. Trzeba przede wszystkim zmniejszać wydobycie w kopalniach o najwyższych kosztach, największych zagrożeniach i z kończącymi się zasobami. Powinny zostać one zlikwidowane. Trzeba też przemyśleć zmianę systemu organizacji pracy na taki, który pozwoli zredukować koszty.

Ekonomista 2

W połowie września 2014 spośród 14 kopalń KW rentowność utrzymywały trzy. Wynik finansowy po sześciu miesiącach wyniósł minus 342,3 mln zł, wobec 228,7 mln zł straty przed rokiem. Niezbędna jest restrukturyzacja polskiego górnictwa – zakończenie wydobycia w nierentownych kopalniach, a zwiększenie wydobycia w kopalniach o dobrych wynikach. Niezbędna jest racjonalizacja zatrudnienia: zwolnienia pracowników, program dobrowolnych odejść. Moim zdaniem rząd, może zaproponować jakieś osłony aktywizacyjne dla górników, ale samo przedsiębiorstwo musi zbankrutować, a na jego miejsce może powstać inna firma, już bez obciążeń. Nie ma żadnych perspektyw na poprawę sytuacji, węgiel będzie tani przez najbliższą dekadę, więc nie ma żadnych powodów, by ta sytuacja poprawiła się sama z siebie. Potrzebna jest silna restrukturyzacja po stronie kosztowej. Programy osłonowe, w tym dobrowolnych odejść, powinny być jak najszybciej przygotowane przez rząd i złożone w KE,

żeby otrzymać zgodę na pomoc publiczną. Ze zgodą Komisji nie powinno być problemu, jeśli program będzie realistyczny i dobrze napisany. Po przeprowadzeniu restrukturyzacji warto pomyśleć o modelu włączenia wydobycia węgla energetycznego w struktury elektroenergetyki. Przypomniał, że w strukturze Tauronu dobrze funkcjonują dwie kopalnie. Jednak nie można włączyć do energetyki trwale nierentownych kopalń.

Teksty: Opracowanie własne na podstawie:

Hubert Guzera „Problemy Kompanii Węglowej przykładem społecznych kosztów odkładania reform”, Analiza FOR nr 14/2014, listopad 2014

<http://www.for.org.pl/pl/a/3284,Analiza-FOR-142014-Problemy-Kompanii-Weglowej-przykladem-spoecznych-kosztow-odkladania-reform>

http://katowice.gazeta.pl/katowice/1,97222,16580896,Kompania_Weglowa_sprzedza_kopalnie_Nie_wiadomo_ktore.html#ixzz3KSH9KBkr

http://wyborcza.biz/biznes/1,100896,16494634,Kompania_Weglowa_ma_plan_naprawczy_Gornicy_wyjda.html#TRrelSST

http://wyborcza.pl/1,91446,16968042,Eksperci_w_gornictwie_rzad_nie_ma_juz_pola_manewru.html#ixzz3KOIFKpA0

http://wyborcza.biz/biznes/1,100969,16516257,MG_zespol_ds_funkcjonowania_gornictwa_kontynuuje.html#ixzz3KOlaCdQh

Zadanie nr 5: Podsumowanie „Jak zreformować polskie górnictwo?”

Podziel klasę na kilkusobowe grupy i rozdaj im schematy drzewka decyzyjnego. Zadaniem uczniów jest rozważenie problemu „Jak zreformować polskie górnictwo?”, z wykorzystaniem techniki drzewka decyzyjnego. Uczniowie wypełniają schemat, wpisując: problem wymagający rozwiązania, najważniejsze cele i wartości. Następnie szukają rozwiązań,

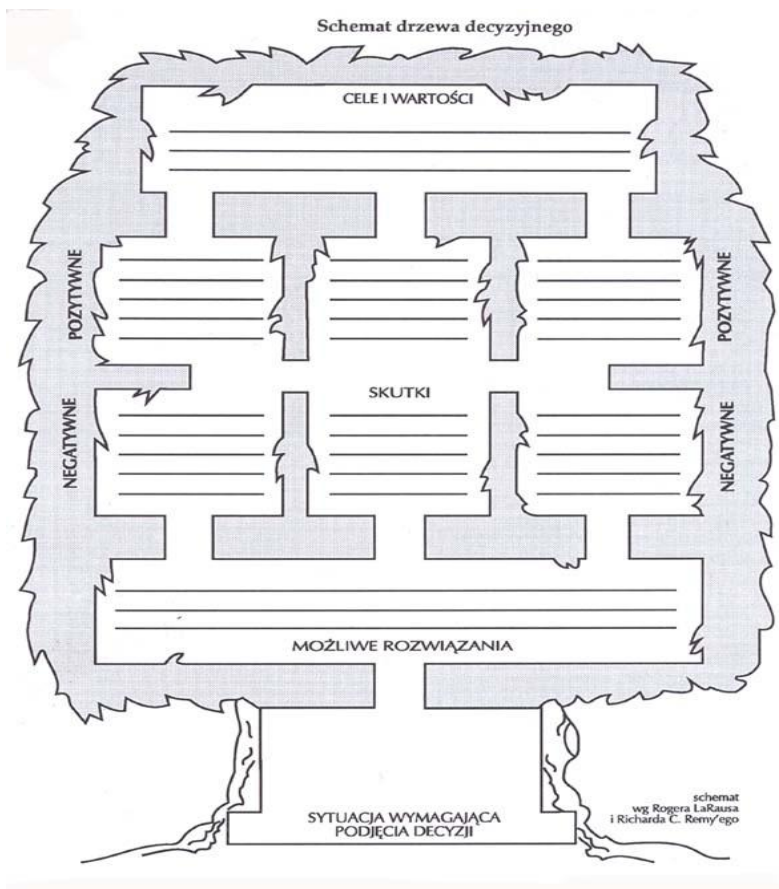

analizują ich pozytywne i negatywne skutki i na tej podstawie wybierają najkorzystniejsze rozwiązanie, pozwalające na realizację istotnych celów czy wartości (np. rentowność górnictwa, utrzymanie zatrudnienia w branży, utrzymanie przywilejów zawodowych itp.).

Wyjaśnij sposób wypełnienia schematu. Wskaż przykłady celów, które należy określić, zanim uczniowie będą wskazywać rozwiązania problemu. Możecie wspólnie wybrać cel, najważniejszy obecnie dla polskiej gospodarki (np. rentowność branży górniczej). Każda grupa może jednak samodzielnie sformułować cel, który uważa za najistotniejszy. Poleć, by później uczniowie wpisali w poszczególne „gałęzie” drzewka możliwe rozwiązania problemu – np. prywatyzacja kopalń, zamykanie nierentownych kopalń, zmniejszenie zatrudnienia, zwiększanie sprzedaży węgla itd. Każde rozwiązanie powinno się znaleźć w oddzielnej „gałęzi”. Następnie uczniowie wypisują pozytywne i negatywne skutki każdego z rozwiązań. Po dyskusji zespół powinien wybrać rozwiązanie najkorzystniejsze, z punktu widzenia określonych uprzednio wartości i celów. Po wykonaniu zadania przedstawiciele grup prezentują wypełniony schemat i omawiają wybrane rozwiązanie.

Ćwiczenie może zostać wykonane przez uczniów indywidualnie – jako zadanie domowe.

Pytania sprawdzające

Wskaż poprawną odpowiedź:

1. Restrukturyzacja to inaczej:
  - a) redukcja zatrudnienia w przedsiębiorstwie
  - b) zdolność przedsiębiorstwa czy grupy przedsiębiorstw do osiągnięcia zysku z działalności gospodarczej
  - c) zmiana w organizacji przedsiębiorstwa, grupy przedsiębiorstw, czy całej gospodarki

2. Większość polskich kopalń to podmioty należące do:
  - a) właścicieli prywatnych, w tym akcjonariuszy
  - b) pracowników oraz prywatnych właścicieli

- c) Skarbu Państwa
3. Polskie górnictwo w I półroczu 2014 było:
- a) nierentowne
  - b) rentowne
  - c) restrukturyzowane
4. Spośród polskich spółek węglowych rentowne w 2014 roku były:
- a) Kompania Węglowa
  - b) Kopalnia „Bogdanka”
  - c) Jastrzębska Spółka Węglowa
5. Straty polskiego górnictwa w I półroczu 2014 roku wynosiły:
- a) miliard złotych
  - b) 772 mln zł
  - c) spółki górnicze nie odnotowały strat

Poprawne odpowiedzi: 1c, 2 c, 3a, 4b, 5b.